

Ábyrgdarblaðsfori: Jan Müller
Fyrirakssjóri: Kristján Dahl
Ljósmyndari: Kaimar Lindenskov

Bláblöð: Randi Jacobsen - Dagney
Joensen - Tórfinn Smith -
Hilmar Jan Hansen -
Jústinus Eldesgaard

Útgevar: P/Í Sosialurinn
Uppseting: P/Í Sosialurinn
Prent: P/Í Pressan 1981

Bústaður: Argjavegl 26
Argjum
Telefon: 11820

Postadr.: Postsmoga 76
110 Tórshavn
Telefax: 14720

Brúk fyri dialogi millum landsstýrið og peninga- stovnarnar beinanvegin

SETHÚSAEIGARAR í Føroyum - og teir eru nógvir - eru í villareid. Alt frá líkasælu til desperation valdar millum tey mongu fólk, ið hava bygt sethús seinastu 10 árin serliga.

HETTA at hvør føroyingur ella hvørt hús skuldi hava egin hús hevur verið ikki bert at meta sum ein serføroyskur siður men eisini sum ein mannarættur her á klettunum. Hvussu oftani hava vit ikki hoyrt politikarnar úttala, at sjálvandi skulu øll hava sít eigna sethús. Fólk hava vant seg til henda hugsunarhátt men hava í nógvar mátar heldur ikki havt annað val enn at byggja sær síni egna sethús.

PENINGASTOVNARNIR hava so eisini gjørt sít til at grundfesta og staðfesta henda serføroyska sið og hugsunarhátt. Øll 80-árin bar eisini alt til. Øll fingi lán uttan mun til hvat tey áttu. Tilboðini vóru so góð, at fólk dugu ikki at skyna á, hvat var rætt og skeivt at gera. Fáur dugdi at spáa um framtíðina. Tað var als ikki hugsað um vandan fyri, at samfelagið fór at steðga upp.

JAVNAÐARFLOKKURIN hevur javnan tikið málið við íbúðarbygging upp á tingi, men hevur altíð verið møttur við forhánsligum og niðurgerandi úttalilsum frá politiskum mótstøðummonnum, serstakliga fólkafloksmonnum, ið sum úlvur á skóg vardu tann ófrávíkliga rættin hjá øllum føroyingum at hava síni egna sethús. Upp-

skotini hjá javnaðartingmonnum vórðu niðursáplað og høvdu ongan tjans. Nú hevði tað altíð verið soleiðis, at føroyingar bðu í sínum egna sethúsum og henda ognarrætt skuldi eingin sosialistur sleppa at taka frá fólk var parolan. Soleiðis málbóru serstakliga fólkafloksmenn seg, tá javnaðarmenn skutu upp at skapa betri figgingarmøguleikar til at byggja íbúðarbyggingar - við nettup tí fyri egvað, at fólk við smærri inntøkum ikki skuldu til at binda seg til ovurstór lán í nýggj sethús.

NÚ er tað so komið hartil, at vandi er fyri, at sethúsamarknaðurin rapar. Hetta hevur verið spátt í longri tíð, og tað er greitt, at sum tíðin líðir og støðan versnar í landinum nærkast vit hesum sethúsadómadeigi. Vit vilja øll so fegin fáa egvað á glottar og vit ynskja eisini, at alt skal ikki vera málað ov svart. Men hvat sethúseigarunum kring landið viðvíkur, so mugu vit síggja veruleikan í eyguni. Og hann er tann, at heilt nógv fólk fara skjótt ikki at eiga pengar til at gjalda lánini við. Tá tað kemur til at velja millum at keypa breyð og mjólk til børnini ella at gjalda bankunum rentur, so vita vit, at her er í veruleikanum einki val. Fólk verða við núverandi gongd rætt og slætt tvungin til at gevast við at gjalda fyri húsinu. Tí er tað eisini heilt óneyðugt av ávísu persónum og feløgum at eggja til eina miðvísa herferð, har fólk verða biðin um ikki at gjalda lánini. Tað er ikki neyðugt, tí tað kemur náttúrliga og av sær sjálvum. Men ein orsök til, at hetta verður gjørt kann vera ein seinasta ávaring og ella áheitan á bæði peningastovnar og myndugleikar um at vísa hesum máli størri ans og álvarsemi.

TÁ má ikki koma hartil, at allir sethúseigarar taka seg saman og gera "uppreistur" móti peningastovnunum, tí hetta fer bert at skapa anarki og ruðuleika í landinum, soleiðis at vit øll tá gerast taparar. Vit hava sama dømi millum Føroyar og so teir vit skylda pengar til í útlandinum. Eisini her halda fleiri, at vit bara skulu gevast við at gjalda. Men tað ber ikki til. Tí tá missa vit alt trúvirði, soleiðis sum løgmaður var inni á í síni nýggjárstøðu. Og gevast allir sethúseigarar "en block" at gjalda, so verður eisini galið við trúvirðinum har. Tí meta vit, at tað ber ikki til at kappast á stokkinum hvørki hjá landi ella sethúseigarum og gevast við at gjalda tað vit hava lænt. Men sjálvandi kunnu vit koma í ta støðu - og tað meta mong vit longu eru í - at einki er at gjalda við. Ella at vit við at gjalda tey síðstu oyruni vit eiga í veruleikanum "forgera" okkum og øllum samfelagnum. Tað er tí talan um eina javnvág, sum - versnar kreppan meira - verður sera torfør at halda. Netup tí eiga hótanir av einumhvørjum slag í hesum døgum at vera eitt álvarsligt varskóg til bæði myndugleikarnar og peningastovnarnar. Vit mugu eisini royna at skilja tey fólkini, sum hava innlit, vilja og dirvi til at tala at og vísa á, at taka peningastovnar og myndugleikarnir seg ikki um reiggj og fremja eina ella aðra sanering og ella skattalækking, so steðgar alt upp og har verður óskukalt hjá øllum, bæði sethúseigarum, peningastovnum og politikarunum.

KJARNIN í hesum máli er tann, at tað ber ikki til, at myndugleikarnir hækka skattin munandi og peningastovnarnir um somu tíð bert fremja eina lítla

rentulækking. Skulu sethúseigararnir orka at halda síni forpliktisli, so er neyðugt, at politikarnir og peningastovnarnir seta seg saman og finna eina haldbara loysn. Landið má til at lækka skattin ella hækka rentufrádráttin ella mugu peningastovnarnir til at sanera ein part av skuldini og ella lækka rentuna enn meira. Tað mest sannlíka og skilabesta er, at bæði land og peningastovnar lora nakað út, soleiðis at sethúseigarar veruliga koma at merkja, at teir sita lættari í tí. Verður hetta ikki gjørt í næstu framtíð, so er vandi fyri at fólk fara at gevast at gjalda og endin verður, at tey rýma av landinum. Tá tann kavabóltur er farin at rulla av álvara, ikki bert versnar støðan, nei tá steðgar alt upp - eisini peningastovnarnir og síðani eisini landskassin sjálvur.

VIT eiga at vera fegin um, at peningastovnarnir loksins komu við eini loysn, men hon er bara ikki nóg góð fyri sethúseigararnar. Nú at lata standa til og vóna tað besta kann gerast ein tann størsta vanlukkan her á landi nakrantíð. Støðan á sethúsamarknaðinum er at sammeta við eina tikkandi bumbu undir øllum samfelagnum. Tí eru okkara boð til peningastovnarnar og myndugleikarnar: Setið tykkum saman aftur og víðgerið støðuna. Latið høgur hond vita, hvat vinstra ger. At taka inn 2000 kr. í skatti og geva út 500 kr. í rentulætta gevur eitt minus upp á 1500 kr. Og so tosaðu tit um at gera tað lættari hjá sethúseigarunum! Jú sanniliga er brúk fyri einum dialogi millum peningastovnarnar og landins myndugleikar beinanvegin.

Á nýggjárinum 1994

At gremja hvíli í barmi á dárur

Bløðini eru so mangan troystasleys at lesa. Órimiligt grenj, illkennan og øvundsjúka. »Hini« hava/fáa ov nóg, og tað er sanniliga ikki mín skyld, »at hann ella hon ella tað fór fallitt!« Tey, ið gremja seg mest, eru ikki altíð tey, sum ringast eru fyri.

Treyðugt so, av og á kemur okkurt, ið vert er at lesa ella hoyra. Eitt nú ólíku nýggjárskvøðurnar hjá Ólavi Rasmussen og hjá løgmanni. Eg mundi verðið sundurskræddur tá ið eg í heyst nevndi, at løgmaður ber seg væl og við sóma. Tað eyðkennir konurnar báðar í samgonguni, at tær koma ikki við brigsli um líkt og ólíkt. Vit eru so von við at politikkarar royna at billa okkum alt móguligt inn og ræðast ópopulerar avgerðir, sum nú eru so neyðugar.

Ólavur er bersøgin og beinrakin í sínari heilsan (Sosialurinn nr. 248, 1993), tá ið hann sigur, at størsta vandamál okk-

ara er tað, at vit liva í útleid í egnum landi. »Vit vita ikki av, at vit eru flóttafólk í egnum landi... føroyski heimurin er syndraður sundur í politiska og andaliga sektarismu, har dirvi og sjálvsálit eru ljót ord, ið ikki hóska seg í einum landi, sum hevur mist virðingina fyri sær sjálvum... Sjálvstýrishugsjónin er burtur... Eftir eru bert partapolitikar brigsli og grenj... Tað er upp á tíðina at politikkararnir síggja í eyguni, at eingin flokkur kann loysa landsins trupuleikar, men at tað einans er føroyingur-in, sum kann megna hesa uppgávu... og lata stoltleikan koma fram um eyðmýkdina.«

Vilji skal til og sjálvsálit, tað er felags boðskapurin hjá Maritu og Ólavi. Jú fleiri ið hugsa so, skjótari koma vit okkum uppundanaftur. Takk skulu tit hava og onnur við, sum ikki lata góðskuna kóðna í armóðsmeyli!

Bløðini áttu at havt sær ein fastan teig, har fólk kunnu sanda inn eina stutta takkarheilsan til onkran, ið hevur hana uppiborna. Okkurt positivt stímbandi.

»Tí skemtanar halda menn gilsli, og vín gevur lívinum gleði, og peningur veitir alt.« (Præd. 10,191). Men lívið er so nóg annað og meira. Sjálvt í neyðini er nógv at vera takksamur og glaður um.

Gott nýggjár.

Sverri Egholm

